

Римски терми

The Roman Baths of Odessos

Текст: Анна Хараламбиева Превод: Людмила Хамброк
Снимки: Милко Мирчев, Боян Димитров, Румяна Костадинова, Красимира Вачева

Author: Anna Haralambieva Translation: Ludmilla Hambrook
Photographs and drawings: Milko Mirchev, Boyan Dimitrov, Roumyana Kostadinova, Krassimira Vacheva

Работно време:

Зимно: 10 - 17 ч., почивни дни: неделя и понеделник
Лятно: 10 - 17 ч., почивен ден: понеделник

Opening hours:

In winter: 10 a.m. - 5 p.m., Days off - Sunday and Monday
In summer: 10 a.m. - 5 p.m., Day off - Monday

Римски терми

Варна 9000, ул. Сан Стефано 13,
тел.: 052 / 600 059; факс: 052 / 681 025

Roman Baths

13, San Stefano str., 9000 Varna, Bulgaria
phone: + 359 52 / 600 059; fax: + 359 52 / 681 025

Проектът е съфинансиран от Европейския съюз и Република България
The project is co-financed by the European Union and Republic of Bulgaria

Европейски съюз
European Union

Република България
Republic of Bulgaria

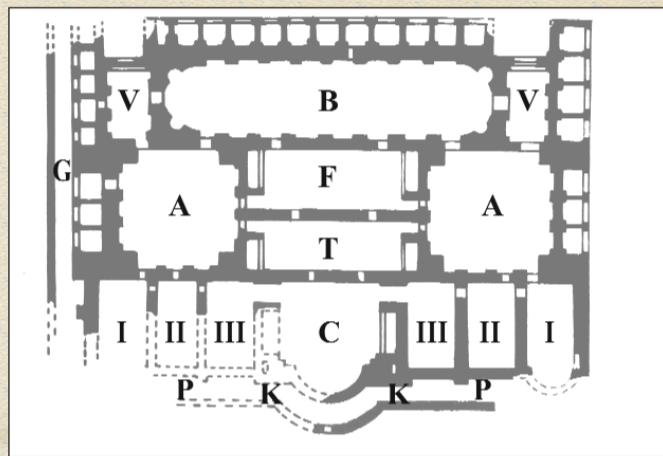
Община Варна
Municipality of Varna

Историческа справка за римските бани на Одесос, днешна Варна

Сред археологическите останки на днешна Варна са руините на обществените бани на древния град Одесос. Тази понтийска колония е основана около 570 г. пр. Хр. от заселници от йонийския град-държава Милет. Освен елини тук са живели траки, малоазийци, римляни и заселници от много други етноси.

В бележките на основоположника на българската археология - чеха Карел Шкорпил от 1907 г. четем: "Близо до черквата "Св. Георги" се намира един старовременски зид. Той е известен под названието "куле" или "римска кула". Няма съмнение, че кулата е част от най-старата Варненска крепост (акропол)". През 1938 г. Сергей Покровский провежда първите археологически разкопки на север от църквата "Св. Атанас". Той установява, че откритите помещения са от голяма постройка от римската епоха. В периода 1959 - 1971 г. Милко Мирчев продължава проучването. Оказва се, че сградата е била римска обществена баня. Разкрити са още основите на църквите "Св. Георги", "Св. Тодор" и "Св. Атанас" от XIII - XIV в., разрушени късноантични и раннобългарски жилища, пещи за керамика и вар от XVII в. и др.

дена вода, tepidarium (T) - помещение за къпане с хладка (топла) вода, caldarium (C) - помещение за къпане с гореща вода. Главните входове на банята са в източния и западния край на северната фасада. По три каменни стъпала се слиза в източното и западното преддверия - vestibuli (V). В баните има две съблекални - apoditeria (A) - едни от най-големите помещения в сградата след basilica

Навсякъде, където са се заселвали римляните, са строели бани. Снабдяването им с вода е било от първостепенно значение и затова изграждането им се е предхождало от прокарването на водопроводи. Сведения за изграждането на римския водопровод са открити още през 1851 г. От двуезичния надпис на гръцки и на латински езици става ясно, че при управлението на император Антоний Пий (138 - 161 г.), общината на Одесос и военният управител, както и наместник на провинция Долна Мизия, Тит Витрасии Полион са каптирали и довели до града вода по водопровод. Това вероятно се е случило през 157 г.

Може би малко по-късно - в края на II в., в Одесос е била издигната и най-голямата в балканските провинции градска баня. Тя е заемала над 7000 кв. м и била ориентирана спрямо посоките на света. Запазените зидове на места достигат 22 м височина. Термите са били не само място за къпане, но и център на обществения живот.

Те принадлежат към типа "малки императорски терми". Основните къпални са: frigidarium (F) - помещение за къпане със сту-

thermarum (B). Тя е изпълнявала ролята на своеобразен клуб, където посетителите на баните са прекарвали част от времето си преди или след къпане.

Строителите на термите в Одесос разполагат в южната част на сградата отопляваните помещения за къпане с гореща и топла вода. Те са били със собствени огнища, свързани с подовата и стенната отоплителна система. Малките помещения - източно, западно и северно около сградата са били гостилници, малки магазинчета от типа "всичко за къпане" и за "приятното прекарване в банята", бордеи и т. н. Те са "насырчавали" всичко човешко, както е изписано и на един надгробен паметник:

"Баните, вината, любовта: те съсипват тялото ни. Живота го правят: баните, виното, любовта."

Статуя на Нике - мрамор

Marble statue of Nike

Статуя на мъж - мрамор

Marble statue of a man

Historic information about the Roman baths of Odessos, today's Varna

Женска глава - мрамор

Marble head of a woman

Among the archaeological remains are the public thermal baths of the ancient town of Odessos. This Pontic colony was founded around 570 BC by settlers from Milet, an Ionian polis (City state). In addition to the Greeks the inhabitants of the area comprised Thracians, Romans, settlers from Asia Minor and of other ethnic origins.

The Austrian scholar Ernst Kalinka explored these ancient ruins during his visit in 1906. The Czech Karel Skorpil, one of the founders of Bulgarian archaeology, wrote in his notes from 1907, „Near the Church of St George

there is an ancient building known as "kule" or "The Roman tower". There is no doubt that this tower is part of the ancient fortress of Varna, its acropolis." In 1938 Sergey Pokrovsky lead the first archaeological excavation to the north of the church of St Athanasius. He established that the premises found there had belonged to an extensive construction from the Roman period. During the period 1959-1971 Milko Mirchev continued the exploration. It was at this time that the building was identified as Roman public baths. Along with the foundations of the mediaeval churches of St George, St Theodorus and St Athanasius, the remains of dwellings from the Late Antiquity and the early Bulgarian period, kilns and ceramic ovens from the 17th century and other finds were also revealed.

The Romans had the practice of building baths wherever they settled. Water supply was of major importance, which is why the construction of baths was preceded by that of water-main and sewage systems. Vestiges of the Roman water supply system were found as early as 1851. The bilingual inscription in Greek and Latin makes it clear that during the rule of the Emperor Antonius Pius (138-161 AD), the municipality of Odessos and Titus Vitrasius Pollio, Consul Pontifex and Legate of the province Lower Moesia, organized the harnessing of the water supply and its transfer to the town. Evidence suggests that this happened in 157 AD.

Shortly after, by all accounts, the biggest public baths in the Balkan provinces were built in Odessos. They occupied an area of more than 7000 square metres, following the axes of the four cardinal points. The surviving walls reach 22 metres in height in some places. The *thermae* (Public baths) were not only a place for bathing but also

a centre of social activity. It is highly possible that the design of the baths of Odessos came from the Capital. They belong to the type known as "small Royal *thermae*". The main premises are the *frigidarium* (F), for bathing with cold water; the *tepidarium* (T), for warm water and the *caldarium* (C), for hot water.

The main entrances of the baths were on the east and west side of north facade. In the baths were two

Мраморен фонтан с фигура на делфин

Dolphin-shaped marble fountain

apodyteria (A) changing-rooms, two of the biggest rooms after *basilica thermarum* (B). The *basilica thermarum* served as a club where visitors to the baths spent time before or after bathing.

The builders of the *thermae* of Odessos also located the heated areas for bathing with warm or hot water in the southern part. For the sweat rooms, known as *sudatorii* specially heated air was required. Consequently the premises had their own furnaces which fed the heating system in the walls and under the floor.

The small premises outside the east, west and north walls of the building were inns (taverns), small shops selling "everything you need for bathing" and for "a pleasant time" in the baths, brothels, etc. They "encouraged" all human needs as the inscription on a tombstone reads:

"Baths, wine and love - they devastate our bodies.
Our life consists of baths, wine and love."